

SZAKEMBEREK SZERINT FELBECSÜLHETETLEN ÉRTÉKŰ LELETEK KERÜLTEK ELŐ AZ EGRESI CISZTERCI KOLOSTORBÓL

Árpád-kori királysírt találhattak Temes megyében

Ugyan biztosat még nem lehet állítani, de az eddigi leletek és az előkerült épületmaradványok alapján nem kizárt, hogy II. András magyar király és felesége, Courtenay Jolánta sírját találták meg magyar és román régészek a Temes megyei Egresen. A leletek értéke azért is felbecsülhetetlen, mert Árpád-kori királysírokra Magyarországon is alig akad példa – értékelték a Krónikának a szakemberek.

» PAP MELINDA

Árpád-kori királysír alig került elő eddig a történelmi Magyarország területén, ezért is felbecsülhetetlen értékű az a lelet, melyet az ideai régészeti feltárások során találtak magyar és román régészek a Temes megyei Egresen. A Nagyszentpéter községhez tartozó településen állt egykoron Magyarország egyik legfontosabb ciszter kolostora, mely királyi alapítású volt, III. Béla alapította 1179 körül. Később is megmaradt királyi pártfogásban, olyannyira, hogy ide temetkezett II. András magyar király (1176 körül–1235) és második felesége, Courtenay Jolánta is – ismertette a Krónikával az ásatás jelentőségét telefonon Major Balázs, a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Tanszékének igazgatója tegnap, a helyszínen tartott sajtótájékoztatót követően.

Egresen 2013 óta folyik régészeti feltárás román és magyar szakemberek részvételével, a temesvári Bánsági Múzeum és a magyarországi egyetem együttműködése révén. „Úgy gondoltuk, hogy nagyon fontos lenne a II. András sírjának is helyet adó és kiemelten fontos Árpád-kori kulturális központ feltárása, megtalálása. 2013-ban megkezdődött az együttműködés, a temesvári Bánsági Múzeum készségesen állt partnerként az ügy mellé, biztosítva a lelőhelyet és a kollégákat, és magyar–román összefogással megindult a kutatás” – idézte fel lapunknak telefonon Major Balázs.

2013-ban geofizikai mérésekkel sikerült megtalálni, hogy hol volt az elmúlt évszázadokban a földdel egyenlővé tett kolostor, és nagyjából a kiterjedését is meg tudták határozni. Később a Jolánta Kulturális Egyesület az Árpád-ház Program által biztosított pénzből megvásárolta a telket és egy házat is, így 2019-ben már nagy volumenű ásatás folyt a helyszínen román és magyar szakemberek, egyetemi hallgatók részvételével.

A Szent Koronát is őrizték

Major Balázs szerint a Temes megyei leletek értéke azért felbecsülhetetlen, mivel Magyarországon eddig egyetlen biztos Árpád-kori királysírt találtak, II. András szüleinek, III. Béla királynak és feleségének, Châtillon Ágnesnek a sírhelyét. „Árpád-kori temetkezésekkel nem állunk túl jól, ezért is rendkívüli jelentőségű ez. De történelmi szempontból is, hiszen Magyarország egyik legfontosabb kolostora volt Egres. Politikacsinálásban is kökeményen részt vettek a ciszter szerzetesek, és a késő Árpád-korban innen küldtek misszionáriusokat Kunföldre” – magyarázta a magyarországi szakember.

Elmondta, a kolostor később is kiemelt királyi pártfogásban részesült, a királyi

Egresen 2013 óta folyik régészeti feltárás román és magyar szakemberek részvételével

kincseket, a Szent Koronát is őrizték itt, majd Anjou uralkodó is felkereste. Végül a tatárjárás pusztította el, majd később az oszmán hódítás előszele is megcsapta, míg teljes eltűnt a föld színéről. Az 1700-1800-as években már téglabányaként használták, az utóbbi száz évben pedig már azt sem lehetett tudni, hogy hol volt a kolostor.

Tatárjárás kori tömegsírt is találtak

Ezt ellensúlyozták többéves munkájukkal a magyar és román régészek, akiknek az ásatások során már az első szezonban sikerült megtalálni a centrumnak a középpontját. „Ott kezdtünk el ásni, remélve, hogy a királyi sírból kerülnek elő töredékek, maradványok. És sikerült egy Árpád-kori templomot megtalálni a temetővel együtt, ami még a ciszterek érkezése előtt épült és volt használatban” – ismertette az eredményeket Major Balázs. Elmondta, egy tatárjárás kori tömegsír is előkerült még 2016-ban, illetve sok értékes lelet, mely mutatja, hogy milyen gazdag volt az a Magyarország, melyet letaroltak a hódítók.

Az évek során közel 200 csontváz is felszínre került, mivel a késő középkorig intenzíven temetkeztek a kolostor temp-

lomában. 2016-ban pedig egy tumba, azaz egy téglából épített sírfülke alapozása, míg idén azzal átellenben, a templom másik oldalán egy másik. „Ugyan biztosan ez alapján még nem lehet állítani, de az eddigi leletek és az előkerült épületmaradványok alapján nem kizárt, hogy ez lehetett II. Andrásnak és feleségének, Jolántának a sírja” – mondta a magyarországi szakember. Aki szerint a későbbi ásatásokkal ezt meg kell erősíteni, hiszen lehet, hogy a centrum más részéről is előkerülnek hasonló tumbaépítmények. Mint részletezte, sok érdekes építészeti töredék is van, egy részük márványból, ezek hozzátartozhattak a tumbák díszítéséhez. „De még tanulmányozni kell ahhoz, hogy erről egészen bizonyosat állíthassunk, vagy sokkal biztosabban, mint amit most tudunk” – hangsúlyozta.

Tovább kutatják a leleteket

A leleteket megtisztították, fotódokumentálva lettek, a fontosabbak le is lettek rajzolva, és ezt követően bekerülnek a temesvári múzeumba, ahova a magyarországi szakemberek és el tudnak jönni, és tovább tanulmányozni őket. „A csontvázakat – már 200 körül jár a feltárt síroknak a száma – intézetünk egyik fia-

tal kollégája dolgozza fel, antropológiai szempontból vizsgálja. Hogy ki hogyan halt meg, hogyan került a tatárjárás kori tömegsírba, fegyvernemek hol találhatóak” – ismertette az igazgató. Ezek a vizsgálatok, a 3D-s modellek készítése Magyarországon folyik, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem régészeti intézetének a térinformatikai bázisán Esztergomban.

„Ez egy nagyon fontos történelmi hely, amit szeretnénk bemutatni” – mondta a jövőbeli tervekről Major Balázs, aki szerint az ásatási bázison szeretnénk egy kiállítást létrehozni, hogy aki Egresre látogat, az a romok kiásása nélkül is láthassa, hogy mit találtak eddig. „És közép-hosszú távú terv, hogy amennyiben elegendő építészeti maradvány kerül elő – és eddig eléggé biztató a helyzet –, akkor felszín feletti bemutatás is szóba kerülhet. Föfalazással bemutatni a kolostor alaprajzát és 3D-s rekonstrukciókkal, esetleg egy helyi múzeummal kiegészítve, meg lehetne őrizni ezt a fontos nemzeti emlékhelyet az utókornak” – vázolta a jövőt a magyarországi szakember.

Román kollégája, Daniela Tănase, a temesvári Bánsági Múzeum vezető régésze a Krónikának elmondta: ők is hosszú távra terveznek, minél többet szeretnének ásni a helyszínen, hiszen eddig is számos értékes lelet került elő, nyílhegyek, fegyvertöredékek, korabeli ruházat részei. Ezek mind egyikét Temesváron restaurálják, hogy ne romoljon tovább az állapotuk, míg a csontvázakat a magyarországi szakemberek elemzik. Eközben az építészeti maradványokat geotextillel és földdel takarják be, hogy ne essen kár bennük. „Még az első kutatási években vagyunk, de reméljük, hogy a jövőben egy régészeti parkot is létrehozhatunk itt” – erősítette meg a magyar fél célkitűzését a régészről.

Az egresi ciszterci kolostor feltárása egyébként az Árpád-ház Program keretében, a Bethlen Gábor Alap támogatásával zajlik, és az elemzés mellett jövőre, amint az időjárás ismét lehetővé teszi, az ásatások is folytatódnak. Ennek szükségességét támasztja alá, hogy a 13. század elején fénykorát élő Magyar Királyság a korabeli-Európa egyik legtekintélyesebb állama volt, Közép-Európa országai közül egyedüliként indított kereszties hadjáratot saját uralkodója vezetésével 1217-ben. A magyar kereszties hadjáratot is vezető II. András királyt és második feleségét, a konstantinápolyi császárlány Courtenay Jolántát Egres monostorában

» „Közép-hosszú távú terv, hogy amennyiben elegendő építészeti maradvány kerül elő – és eddig elég biztató a helyzet –, akkor felszín feletti bemutatás is szóba kerülhet. Föfalazással bemutatni a kolostor alaprajzát és 3D-s rekonstrukciókkal, esetleg egy helyi múzeummal kiegészítve meg lehetne őrizni ezt a fontos nemzeti emlékhelyet az utókornak.”

temették el. „Tekintettel arra, hogy a történelem viharai következtében középkori királysírjaink többsége megsemmisült, az Árpád-házi virágok egyik legnevesebb uralkodója temetkezési helyének feltárása a nemzeti emlékezet és a történet tudat szempontjából is nagy jelentőséggel bír” – hangsúlyozzák a kutatás kezdeményezői.